25/09/2019

Η Ελλάδα διεκδικεί από τις ΗΠΑ χάλκινο ειδώλιο του 8ου αι. π.Χ.

/ Παιδεία και Πολιτισμός

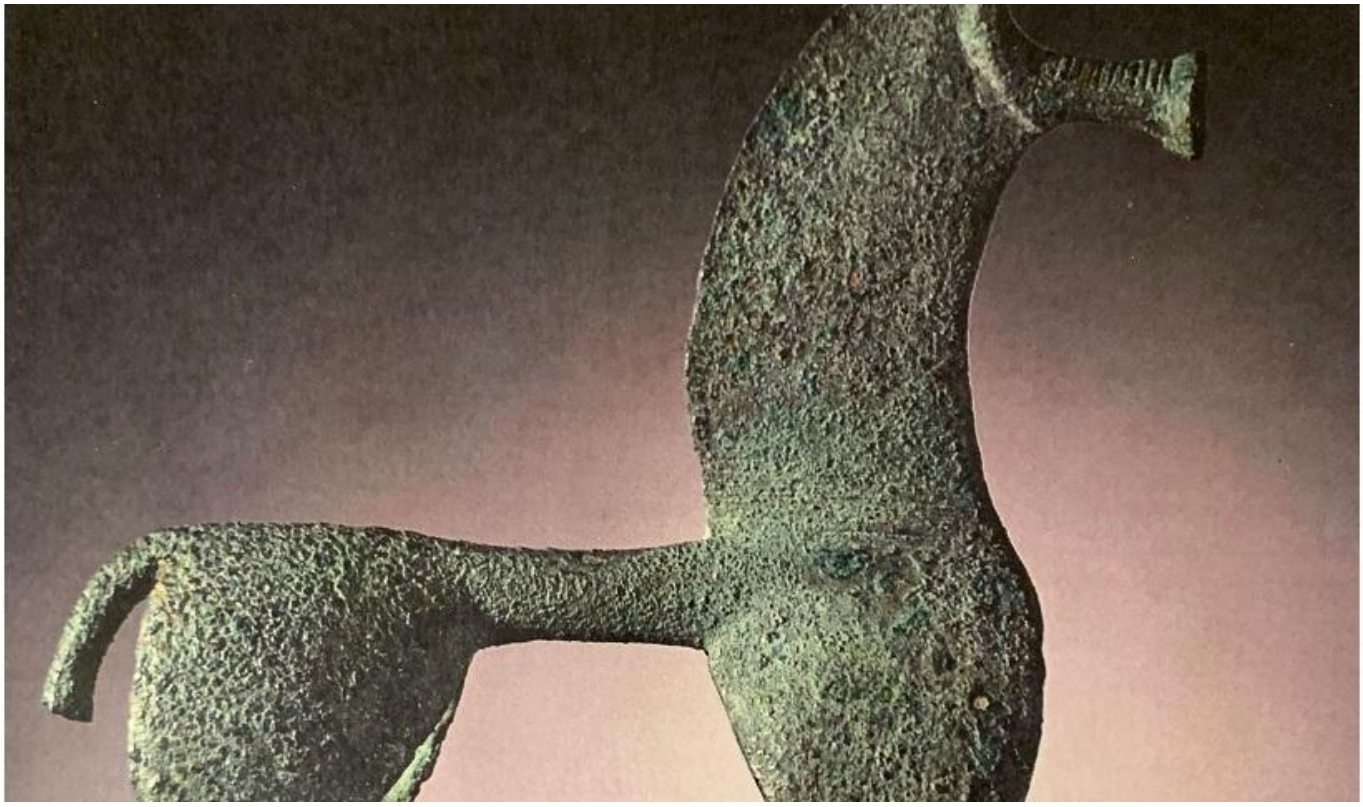

Συνάντηση στα γραφεία της εισαγγελίας της Νέας Υόρκης είχε η υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού Λίνα Μενδώνη με τον Μάθιου Μπογδάνος (Matthew Bogdanos), βοηθό εισαγγελέα, επικεφαλής της υπηρεσίας για την παράνομη διακίνηση αρχαιοτήτων, και τους συνεργάτες του.

Η Λ. Μενδώνη εξέθεσε στον Αμερικανό (με τις ελληνικές ρίζες) αξιωματούχο μια σειρά από ζητήματα που επεξεργάζεται το υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ) για τη διεκδίκηση και τον επαναπατρισμό αρχαιοτήτων, τα οποία έχουν εντοπιστεί σε συλλογές στην Αμερική. Ο Μ. Μπογδάνος ενημερώθηκε ενδελεχώς και ζήτησε στοιχεία που πιθανόν μπορεί να του επιτρέψουν την έναρξη της διερεύνησης τους. Η υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού παρουσίασε επίσης στον βοηθό εισαγγελέα και την πορεία της νομικής διεκδίκησης της κυριότητας του χάλκινου ειδωλίου αλόγου του 8ου αι. π.Χ..

Το αντικείμενο έχει εξαχθεί παράνομα από την ελληνική επικράτεια.

Πρόκειται για χάλκινο ειδώλιο ίππου, που χρονολογείται στον 8ο αι. π.Χ. Όπως

αναφέρει ανακοίνωση του ΥΠΠΟΑ, επρόκειτο να δημοπρατηθεί από τον οίκο Sotheby’s στη Νέα Υόρκη στις 14 Μαΐου 2018, μαζί με άλλα αντικείμενα από τη συλλογή Barnet, με εκτιμώμενη τιμή εκκίνησης μεταξύ 150.000 έως 250.000 δολάρια. Αναφορικά με την προέλευση του ειδωλίου, ο οίκος ανέφερε την εξής σειρά διαδοχής του κινητού μνημείου. Δημοπρατήθηκε για πρώτη φορά από τον οίκο Münzen und Medaillen AG στη Βασιλεία της Ελβετίας, στις 6 Μαΐου 1967. Ο Βρετανός αρχαιοπώλης Robin Symes –συνεταίρος του Μιχαηλίδη– το απέκτησε πιθανότατα στην δημοπρασία. Ο Howard και η Saretta Barnet αγόρασαν από τον Robin Symes το αντικείμενο στις 16 Νοεμβρίου 1973 και το κατείχαν έως τον θάνατό τους.

Το υπουργείο Πολιτισμού είχε ζητήσει, στις 4 Μαΐου 2018, από την Interpol να διερευνήσει το σύνολο των παραστατικών απόκτησης του ειδωλίου, με έμφαση στα παραστατικά που αφορούν στην πρώτη του δημοπράτηση, το 1967, προκειμένου να διαπιστωθεί ο χρόνος και ο τρόπος εξαγωγής του από την Ελλάδα. Ωστόσο, η έρευνα απέβη άκαρπη λόγω της παρέλευσης μισού αιώνα από τη δημοπρασία και της καταστροφής των παραστατικών του ελβετικού οίκου. Το ΥΠΠΟΑ διεκδίκησε την επιστροφή του από τους σημερινούς κατόχους του, τους κληρονόμους του ζεύγους Howard και Saretta Barnet, αλλά και από τον οίκο Sotheby’s, που επρόκειτο να το δημοπρατήσει για λογαριασμό των πρώτων!

Οι κληρονόμοι του ζεύγους Barnet και ο οίκος Sotheby’s υπέβαλαν αγωγή κατά του ελληνικού δημοσίου, με την οποία ζητούσαν από το δικαστήριο, αφενός να αναγνωρίσει την οικογένεια Barnet ως ιδιοκτήτη του ειδωλίου, καθώς, κατ’ αυτούς, το ελληνικό κράτος δεν μπορεί να έχει ιδιοκτησιακά δικαιώματα επί του αντικειμένου, και αφετέρου να επιτρέψει στους Sotheby’s να προχωρήσουν στην εκποίηση του ειδωλίου για λογαριασμό της οικογένειας Barnet.

Το ΥΠΠΟΑ απέστειλε επίσημη επιστολή στον οίκο ζητώντας την απόσυρση του χάλκινου αγαλματιδίου από τη δημοπρασία εξαιτίας της έλλειψης παραστατικών νόμιμης εξαγωγής του από το ελληνικό έδαφος, αλλά και του εντοπισμού της φωτογραφίας του αντικειμένου, σε κατασχεθέν στη Σχοινούσα, το 2006, φωτογραφικό αρχείο των Symes-Μιχαηλίδη. Ζητούσε, επίσης τη συνεργασία του οίκου στον επαναπατρισμό του ειδωλίου ως αρχαίου κινητού μνημείου, το οποίο ανήκει αποκλειστικά στο ελληνικό κράτος, σύμφωνα με την ελληνική αρχαιολογική νομοθεσία και τις διεθνείς συμβάσεις.

Ο οίκος Sotheby’s την παραμονή της δημοπρασίας απέσυρε το χάλκινο ειδώλιο, γιατί η επέμβαση της Ελλάδας, όπως ανέφερε σε επιστολή του προς το υπουργείο Πολιτισμού, προκάλεσε ένα «σύννεφο αμφισβήτησης» γύρω από το αντικείμενο και επηρέασε την εμπορική του αξία. Στην ίδια επιστολή ζήτησε να του προσκομιστούν

συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με τον χρόνο και τον τρόπο εξαγωγής του από τη χώρα εντός πολύ αυστηρής χρονικής προθεσμίας, η οποία σε καμία περίπτωση δεν επαρκούσε για την επίσημη μετάφραση των εγγράφων που έπρεπε να αποσταλούν ως επίρρωση των ελληνικών θέσεων.

Η απόφαση που εκδόθηκε από το περιφερειακό δικαστήριο της Νότιας Περιφέρειας της Νέας Υόρκης (21 Ιουνίου 2019) απέρριψε το αίτημα της ελληνικής πλευράς λόγω αναρμοδιότητας των αμερικανικών δικαστηρίων να εκδικάσουν υπόθεση που άπτεται σε θέμα κυριότητας του ελληνικού δημοσίου.

Το υπουργείο Πολιτισμού, σε συνεργασία με το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, προσέλαβε πληρεξούσιο δικηγόρο, προκειμένου να προασπίσει τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου στην εκδίκαση της υπόθεσης στηριζόμενο στις διατάξεις του αρχαιολογικού νόμου, σύμφωνα με τις οποίες τα αρχαία κινητά μνημεία ανήκουν στην αποκλειστική κυριότητα και νομή του ελληνικού δημοσίου, είναι ανεπίδεκτα χρησικτησίας και δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής.

Η Λίνα Μενδώνη είπε στον βοηθό εισαγγελέα ότι η αγωγή εναντίον της Ελλάδας είναι πρωτοφανής.

Είναι η πρώτη φορά που κινείται διαδικασία κατά κυβέρνησης, καθώς συνήθως οι χώρες είναι εκείνες που απευθύνονται στα δικαστήρια για να διεκδικήσουν αρχαία αντικείμενα από οίκους δημοπρασιών, από ιδιώτες συλλέκτες, αλλά και από μουσεία, και όχι οι κάτοχοι των κλοπιμαίων και οι οίκοι δημοπρασιών κατά των κρατών, που διεκδικούν αντικείμενα της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Γι’ αυτό το λόγο η νομική διεκδίκηση του αντικειμένου έχει πολύπλευρες διαστάσεις. Το δεδικασμένο της συγκεκριμένης υπόθεσης δεν θα αφορά μόνο στην διεκδίκηση της Ελλάδας. Οι αρχαιότητες δεν μπορεί να εξομοιώνονται με έργα τέχνης. Οι αρχαιότητες είναι συνυφασμένες με την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά των λαών, καταλήγει η ανακοίνωση του ΥΠΠΟΑ.